

gati TV

Cum să evităm capcanele manipulării informaționale?

- **Având o atitudine critică, filtrând și verificând informația**, consumatorii de produse mass-media pot diminua efectele manipulării informaționale.
- **Informați-vă din cât mai multe surse**. Consumatorii care accesează informația dintr-o singură sursă sunt supuși unui mare risc de a fi manipulați și dezinformați.

Monitorizarea posturilor rusești retransmise în Moldova trebuie continuată

După monitorizarea emisiunilor informative ale posturilor de televiziune retransmise din Federația Rusă „Pervii Kanal”, „NTV”, „RTR”, „REN TV” și „Rossia 24”, Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA) a aplicat sancțiuni radiodifuzorilor din Moldova care retransmit aceste posturi, iar retransmiterea postului „Rossia 24” a fost suspendată pentru o perioadă de șase luni. CCA a monitorizat timp de o săptămână (18-24 aprilie 2014) respectarea principiului echilibrului social-politic, echidistanța și obiectivitatea acestor posturi în reflectarea evenimentelor din Ucraina și a constatat utilizarea unor instrumente de propagandă agresivă, manipularea prin text și imagini, dezinformarea opiniei publice prin tertipuri de montaj și comentarii ce abundă în etichetări și invective. O monitorizare de alternativă a aceluiași posturi a realizat Asociația Presei Independente (API) care de asemenea a constatat utilizarea unor elemente de manipulare în buletinele informative și emisiunile informative-analitice. Experții media sunt de părere că aceste posturi de televiziune trebuie să fie monitorizate în continuare, iar CCA are obligația să urmească cum se respectă propria decizie.

Captură TV „Pervii Kanal”, emisiunea „Voskresnoe vremea”, 29 iunie 2014

avantajele semnării de către Republica Moldova, Ucraina și Georgia a Acordurilor de Asociere cu Uniunea Europeană. În deschiderea reportajului, prezentatoarea a specificat că anume semnarea acordului dintre Ucraina și UE a cauzat conflictul din această țară. Totodată, ea a spus că, după cum anunță „agențiile” (fără a le nominaliza), „deja autoritățile Moldovei, încercând să învețe din greșelile altora, le-au permis polițiștilor lor să tragă pentru a ucide, dacă la Chișinău vor începe protestele celor care nu vor dori să meargă în Europa” (în original: «уже власти Молдавии, пытаются учиться на чужих ошибках, разрешили своим полицейским стрелять на поражение, если в Кишиневе начнутся демонстрации тех, кто в Европу не захочет»). În reportajul care a urmat, „Pervii Kanal” nu a oferit alte informații care ar confirma că polițiștii moldoveni pot trage în persoanele care nu susțin aderarea la UE. Anterior, și publicația on-line rusească www.gazeta.ru a plasat o știre intitulată „Polițiștii moldoveni li s-a permis să tragă pentru a ucide”, cu trimitere la

o declarație făcută de Victor Șelin, liderul Partidului Social-Democrat din Moldova, despre o hotărâre din iunie a Guvernului moldovenesc, prin care a fost aprobat „Nomenclatorul mijloacelor speciale, al tipurilor de arme de foc și al munițiilor aferente, precum și a regulilor de aplicare a acestora”.

Ion Bodrug, șeful Inspectoratului General de Poliție, a declarat că reportajul difuzat de „Pervii Kanal” nu corespunde adevărului, fiind o calomnie în adresa Republicii Moldova, deoarece adoptarea acestui nomenclator nu are nici o legătură cu evenimentele din Ucraina sau cu semnarea de către Moldova a Acordului de asociere cu UE. „Ministerul de Interne este în proces de reformare, fiind modificate și unele acte legislative. În 2012 a fost adoptată Legea nr. 130 privind regimul armelor și al munițiilor cu destinație specială. Conform acestei legi, Guvernul este obligat să adapteze unele acte normative, hotărârea respectivă a Guvernului fiind de asemenea o cerință a acestei legi”, a spus Ion Bodrug. De menționat că reguli de aplicare a mijloacelor speciale de către angajații poliției există în majorita-

ÎN DECIZIA NR. 94 DIN 4 IULIE 2014, CCA A CONSTATAT CĂ

emisiunile informative „Vremea”, „Segodnea”, „Vesti”, „Novosti 24”, retransmise din Federația Rusă de posturile de televiziune „Prime”, „TV 7”, „RTR Moldova”, „Ren Moldova” și „Rossia 24” conțin materiale părtinitoare, tendențioase și manipulatorii, care încalcă dreptul publicului la informație veridică, obiectivă și echidistantă. CCA a decis sancționarea posturilor de televiziune pentru încălcarea legislației naționale în domeniul audiovizualului și a standardelor europene de democrație:

- ✓ „Prime” și „TV 7” au fost avertizate public,
- ✓ „RTR Moldova” și „Ren Moldova” au fost sancționate cu amendă maximă (5 400 de lei),
- ✓ retransmisia postului „Rossia 24” pe teritoriul Republicii Moldova a fost suspendată pentru o perioadă de șase luni.

tea țărilor lumii, iar nomenclatorul stabilește condițiile și limitele de aplicare a forței fizice și a mijloacelor speciale, inclusiv particularitățile și temeierile aplicării armelor de foc de către colaboratorii poliției și ai structurilor de forță. Bineînțeles că în acest nomenclator nu este indicat nimic despre obligația de a „trage pentru a ucide” în protestarii care se împotrivesc integrării europene. De altfel, protestele oponentilor integrării europene sunt frecvente în Chișinău și în țară, iar acestea se desfășoară fără incidente.

CCA trebuie să continue monitorizarea posturilor rusești retransmise în Moldova

Experții media consideră că telespectatorii trebuie protejați de astfel de dezinformări, iar CCA ar trebui să

continue monitorizarea posturilor rusești retransmise în Moldova. „Deoarece monitorizarea precedentă a constat abateri de la legislație și au fost aplicate anumite sancțiuni radiodifuzorilor care retransmit posturile respective, CCA ar trebui să urmărească dacă ei se conformează deciziei. Or, nu au niciun sens deciziile care pot fi ignorate cu ușurință de cei vizați. În cazul specific din 29 iunie, chiar dacă CCA la momentul respectiv nu a monitorizat acest post TV, oricum ar fi trebuit să se autosesizeze în baza informațiilor apărute în alte mijloace de informare cu referire la acest reportaj. Materialul video e postat pe pagina web a postului „Pervii Kanal” și poate fi accesat de oricine, fără probleme. Important e să existe voință pentru a contracara manipularea și propaganda crasă care se produce prin intermediul posturilor de televiziune rusești retransmise în Moldova”, a menționat experta Nadine Gogu, directoarea Centrului pentru Journalism Independent.

La rândul său, expertul media Ion Bunduchi, directorul Asociației Presei Electronice APPEL, a precizat că monitorizările ar trebui realizate în continuare atât de CCA, cât și de organizațiile neguvernamentale de media. „Atâta timp, cât durează conflictul în Ucraina, monitorizările trebuie continuate, pentru că și noi suntem vizați în acest război informațional. Din păcate, în vremuri tulburi, mass-media nu funcționează cum ar trebui. Iar pentru a atenționa telespectatorul asupra cazurilor de manipulare informațională și dezinformare, sunt necesare monitorizări”, a specificat I. Bunduchi.

Pe de altă parte, președintele CCA Marian Pocaznoi a declarat că, în prezent, posturile de televiziune retransmise în Moldova nu mai sunt monitorizate. „Dacă vor mai fi difuzate reportaje similare celui din 29 iunie, la care vă referiți, atunci vom analiza propunerea de a continua monitorizările acestor posturi de televiziune pentru a lua măsurile prevăzute de legislație”, a precizat președintele CCA.

Încă o știre manipulatorie

La 29 iunie curent, în programul de știri „Voskresnoe vremea” de la postul de televiziune din Federația Rusă „Pervii Kanal”, retransmis în Moldova de Prime TV, a fost difuzat un reportaj cu denumirea sugestivă „Calul troian”, în care au fost menționate, în opinia autorilor, deza-

Jurnaliștii nu trebuie implicați în războaie informaționale

Tensiunile din Ucraina i-au luat prin surprindere pe jurnaliștii din țara vecină, ei fiind puși în situația nu doar de a reflecta evenimentele dramatice locale, dar și de a combate informația distorsionată și dezinformările care apar în special în presa rusă. Yevhen Fedcenko, directorul Școlii de Jurnalism Mohyla din Kiev și co-fondatorul portalului www.stopfake.org (site care dezmințe informația falsă), povestește în interviul acordat Asociației Presei Independente despre provocările cărora trebuie să le facă față acum jurnaliștii, dar și consumatorii de media din Ucraina.

— **Cum apreciați reflectarea evenimentelor din estul Ucrainei de către mass-media din țara dvs.?**

— Toate instituțiile mass-media din Ucraina sunt implicate acum într-un proces activ de mediatizare a evenimentelor din estul țării, iar jurnaliștii trebuie să facă față sarcinii de a reflecta corect și echidistant evenimentele de război din Ucraina, însă totodată de a

combate agresiunea informațională din partea Rusiei. Sunt provocări noi, deoarece mass-media din Ucraina niciodată nu a reflectat situații de război, iar jurnaliștii trebuie să aibă o pregătire specială pentru a relata astfel de evenimente.

— **Jurnaliștii din Ucraina sunt implicați în acest război informațional?**

— În general, jurnaliștii nu trebuie să fie implicați în războaie informaționale. Ucraina nu face propagandă, iar jurnaliștii de la noi nu vor să fie implicați în acest proces.

Yevhen Fedcenko, directorul Școlii de Jurnalism Mohyla din Kiev și co-fondatorul portalului www.stopfake.org. Foto: arhiva personală

Totodată, vreau să menționez că nici statul ucrainean nu are o asemenea politică, deoarece nu există nici dorință și nici mijloace financiare și umane pentru a susține acțiunile de propagandă. În schimb, Rusia a construit și utilizează o mașinărie propagandistă foarte puternică împotriva Ucrainei.

— **Ce metode de manipulare informațională sunt folosite în contextul evenimentelor din Ucraina?**

— Presa din Rusia încearcă prin toate metodele să distorsioneze realitatea: utilizează informații false, omite fapte importante, dar cel mai grav lucru este că folosește imagini video și fotografii trucate. Vă dau un exemplu: am monitorizat situații când în presa rusă se vorbea despre conflictul armat din estul Ucrainei, dar se utilizau imagini din timpul războiului din Irak sau din Fâșia Gaza. Mass-media din Rusia mixează evenimentele din Ucraina cu imaginile făcute în perioade și țări diferite. În așa fel, este prezentată o istorie, aparent, credibilă și nu îți poți da seama la moment, dacă nu privești critic, că de fapt este un material manipulatoriu.

— **Nu există riscul ca și jurnaliștii ucrainieni, din sentiment patriotic, la fel să**

transmită publicului informații distorsionate?

— Nu putem vorbi despre manipulare informațională admisă intenționat de mass-media ucrainene, mai degrabă aș vorbi despre anumite provocări pe care jurnaliștii noștri nu sunt gata să le înfrunte, și aici mă refer la provocări atât de ordin editorial, cât și de ordin tehnic. Cum v-am spus, pentru jurnaliștii din Ucraina, mediul de război nu este unul obișnuit, ei nu sunt suficient de pregătiți pentru a acoperi evenimentele din război și au nevoie de deprinderi speciale pentru mediatizarea informației în aceste condiții.

— **Ce fac autoritățile de la Kiev pentru a limita difuzarea informației manipulatorii?**

— Guvernarea ucraineană se declară îngrijorată de pericolul și efectele acestui război informațional. Printr-o hotărâre judecătorească, a fost interzisă difuzarea în Ucraina a unor posturi de televiziune rusești. Totodată, unor jurnaliști din Rusia le-a fost interzisă intrarea în țară. Se

încearcă sporirea gradului de protecție împotriva manipulării informaționale și acum se discută despre deschiderea unui canal ucrainean de limbă rusă pentru transmiterea informației echilibrate. Personal, nu sunt de acord cu această idee, deoarece cred că actualmente Ucraina nu dispune de resursele necesare.

— **Ce sfaturi le-ați da consumatorilor de produse mass-media pentru a nu fi victime ale manipulării informaționale?**

— Telespectatorilor le-aș sugera să nu privească buletinele de știri ale unor posturi de televiziune retransmise, despre care se cunoaște că au devenit instrument major de manipulare. Dacă totuși ați ales să priviți știrile difuzate de aceste posturi, vă sugerez să consultați și alte mijloace de media, pentru a analiza informația primită, formându-vă astfel o opinie critică. Iar acest sfat este valabil atât pentru consumatorii de media din Ucraina, cât și pentru cei din alte țări, inclusiv pentru publicul din Moldova.

Pagina este editată de Asociația Presei Independente (API) cu suportul financiar al National Endowment for Democracy (NED).

Responsabilă de pagină – Lilia Zaharia.